

НАСТАВНО-УМЕТНИЧКО-НАУЧНОМ ВЕЋУ
ФАКУЛТЕТА МУЗИЧКЕ УМЕТНОСТИ У БЕОГРАДУ
СЕНАТУ УНИВЕРЗИТЕТА УМЕТНОСТИ У БЕОГРАДУ

Извештај Комисије за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта

“ОСОБЕНОСТИ ТРЕТМАНА ФОРМЕ У ДЕЛИМА БЕГОВЕНА (СОНАТА ОП. 106 У БЕ-ДУРУ, ХАМЕРКЛАВИР), ЛИСТА (СОНАТА У ХА-МОЛУ) И СКРЈАБИНА (СОНАТА БР. 5 ОП. 53)“

Кандидат: **Шобајић Невен**

Комисија у саставу: Јакутхон Михаиловић, редовни професор ФМУ – ментор, Тијана Хумо Рајевац, редовни професор ФМУ, Бранко Пенчић, редовни професор ФМУ, Дејан Синадиновић, редовни професор ФМУ и Никола Рацков – редовни професор ФМУ у пензији, упознала се са писаним делом докторског уметничког пројекта кандидата Шобајић Невена, под називом **“Особености третмана форме сонате у делима Беговена (Соната оп. 106 у Бе-Дуру Хамерклавиру), Листа (Соната у ха-молу) и Скрјабина (Соната бр. 5 оп. 53)“**.

На основу сазнања која је стекла анализом овог рада и јавног извођења докторског уметничког пројекта, Комисија подноси следећи извештај Наставно - уметничко - научном већу Факултета музичке уметности у Београду и Сенату Универзитета уметности у Београду:

Биографски подаци:

Невен Шобајић је рођен 1979. године у Београду. Своје прве пијанистичке успехе бележи као ученик музичке школе Вучковић у Београду, у класи проф. Гордане Малиновић. Започињући студије клавира у својој шеснаестој години на Факултету музичке уметности у Београду, у класи ред. проф. Јакутхон Михаиловић, скренуо је пажњу на своје значајне могућности високим нивоом стваралачке фантазије, моћним и садржајним звуком, великом извођачком вољом и стабилном техником. Резултати његових студија убрзо су га уврстили у ред перспективних музичких уметника који теже перманентном развоју своје музичке личности.

По завршетку студија, одлази на постдипломске студије на Краљевски музички колеџ у Лондону, у класу проф. Нила Имелмана и развија креативне могућности из области камерне музике у сарадњи са члановима квартета *Чилингириан* и дириговања са проф. Нилом Томсоном. Даље усавршавање наставља на специјалистичим студијама Факултета музичке уметности у Београду у класи проф. Лидије Станковић, да би потом уписао и докторске студије под менторством ред. проф. Јакутхон Михаиловић.

Током студија у Београду и Лондону био је учесник мајсторских курсева Александра Мадара, Вукана Матића, Ендрјуа Бола, Ронана Охоре, Стивена Севица, Бернара Дасколија, Цона Лила, Леона Флајшера, Луиса Каплана, Цона Бата и др. еминентних педагога.

Освојио је Прву и Специјалну награду на Републичком и Савезном такмичењу Југославије 1995. године, а био је и лауреат на међународним такмичењима у Монкалијерију и Стреси у Италији, исте године.

Као солиста са запаженим је успехом наступао у Коларчевој задужбини у Београду, Скупштини града Београда, Галерији Културног центра Београда, Руском дому у Београду, Кристалној дворани хотела *Хајат* у Београду, Центру лепих уметности *Гварнеријус* у Београду, Градској кући у Новом Саду, Градској кући у Суботици, Културном центру Панчева, као и у другим дворанама у Србији.

Учествовао је на XX Фестивалу *Град театар* и на XX Фестивалу *Барски љетопис* у Црној Гори. Такође је наступао и у Банским дворима у Бања Луци, Југословенском културном центру у Паризу и у *Монктон* театру и *Гајевој* капели у Лондону.

Био је један од учесника *Омажа Месјану* одржаног у Коларчевој задужбини поводом стогодишњице композиторовог рођења, а учествовао је и у обележавању Шопеновог и Листовог јубилеја 2010. тј. 2011. године, у организацији Културног центра Београда.

Активан је и као камерни музичар, а са сопраном Ољом Дакић 2010. године имао је запажене наступе у Коларчевој задужбини у Београду и у берлинском *Концертхаусу*.

На његовом репертоару су дела Скарлатија, Баха, Моцарта, Хајдна, Бетовена, Шуберта, Шопена, Листа, Брамса, Форса, Дебисија, Рахмањинова, Скрјабина, Месијана, и др.

Анализа докторског уметничког пројекта – писаног рада

У **уводном делу** свог истраживачког рада, Шобајић даје увид у опште карактеристике сонатних структура три изабране сонате и позиционира карактеристике њиховог стила у оквирима епоха њиховог настанка. Такође, проналазећи одређене додирне тачке у композиционој процедури, доводи их у шири заједнички контекст. Истовремено, он утврђује и линије њихових међусобних стилских и композиционих разграничења. У уводу се скицира основна идеја и ток разраде материје, која је логично подељена на три главна дела:

Л. В. Бетовен: Соната оп. 106 у Бе-Дуру, *Хамерклавиру*

Ф. Лист: Соната у ха-молу

А. Скрјабин: Соната бр. 5, оп. 53

У **другој глави** се поврх разматрања главних стилских аспеката Бетовеновог композиционог језика, као и кључних елемената сонатне форме тог периода, износи исцрпна анализа мотивских и хармонских елемената *Хамерклавир* сонате, који имају пресудну улогу у обликовању њене форме. Детаљно је изложено и Шобајићево виђење међузависности микро и макро плана композиције, чијом је мајсторском испреплетеношћу постигнуто формално јединство ове обимне вишеставачне целине. Ова теза се пластично предочава прегледом структуре сва четири става, уз навођење одговарајућих примера. Такође су презентовани историографски подаци, подаци о рецепцији Сонате, а увидом у њене стилске особености, уз навођење одређених карактеристика инструмената Бетовенове епохе и упутства о релевантној извођачкој пракси. Анализом особености структуре *Хамерклавир* сонате, својом детаљношћу и дубином увида, Шобајић пружа драгоцене податке за све будуће извођаче овог дела, чија је реализација у великој мери условљена поимањем његове унутрашње архитектонике.

У **трећој глави** се кроз анализу и разматрање Листове Сонате у ха-молу износи виђење њене двоструке формалне функционалности, као и увида у њене претече у Бетовеновим позним сонатним експериментима. Шобајић разматра динамику коегзистенције сонатне форме и сонатног циклуса, уз оправдану отвореност према могућим опцијама њихових унутрашњих разграничења. Он, такође, указује на генеалогiju третмана мотивског рада, од образаца позног Бетовена (који су разматрани у другој глави), до Листовог монотематизма. Анализа је опскрбљена одговарајућим примерима, историографским подацима, као и увидом у стилске и интерпретативне особености Сонате, који су, показало се, уско повезани са разноврсним третманом фактуре Сонате у ха-молу. У анализи се јасно раздвајају особености Листове личне поетике и инвенције у трасирању жанра сонате, од узора и путоказа у Бетовеновом делу (који су такође дистинктивно приказани).

У **четвртој глави** се разматрањем особености Скрјабинове Сонате бр. 5, анализира структура њених бинарних тематских опозиција, тиме је доводећи у везу са

митолошким начином мишљења, што је анализом појашњено и образложено. Овакав приступ несумњиво обезбеђује жељен интерпретативни замах у њеној јавној реализацији. Анализа указује и на чврсту везу са Листовом Сонатом у ха-молу (поврх једноставачности) скретањем пажње на коришћење технике мотивских трансформација, што је, између осталог, био један од евидентираних метода мотивског рада у Сонати у ха-молу. Разматрање и анализа су испраћени одговарајућим примерима, историографским подацима као и интерпретативним увидима који се тичу специфичности хармонског језика, као и фактуре Сонате.

У **закључку** се компарацијом сумирају резултати претходних увида - решења или пак, проблематизација. У том поступку се разврстава ћелијски метод изградње (Бетовен) насупрот тематском (Лист и Скрјабин); вишеставачно јединство (Бетовен), насупрот једноставачној унутарњој раздјељености (Лист), или се ванмузички контекст симболичког (Скрјабин) доводи у однос са специфично музичким (Бетовен).

Критички осврт на писани део докторског уметничког пројекта – писани рад:

Бетовенова Соната бр. 29 у Бе дуру оп. 106, *Хамерклавир* представља својеврстан пијанистички и аналитички изазов којем је, како је показао исцрпни писани рад, Невен Шобајић у пуном смислу дорастао. Предочено разматрање елемената њене форме путем структуралне анализе сведочи о евидентном разумевању Бетовеновог стилског и композиционог језика. Идејна хомогеност њене структуре јасно је осветљена и на логичан начин приказана у својој пуној разноврсности и комплексности. Концептуалне сличности Бетовеновог и Листовог језика оправдано су потцртане, а евидентне стилске различитости разграничене. У Сонати у ха-молу, акценован је Бетовенов утицај на Листов начин компресовања сонатне форме у једноставачну структуру, као и на третман и функцију мотивског рада, док је с друге стране успешно приказана разноликост фактуре Листовог пијанистичког театра. У такође једноставачној Скрјабиновој Сонати бр. 5, овај процес је

било могуће сагледати у контексту њених идејних претеча. Тематске контуре Сонате анализиране су и у семиотичком контексту, а њен комплексни хармонски језик и идиосинкратична ритмика, задовољавајуће су осветљени као структурални елементи у драматичним наступима њених тема.

Идејна вишеслојност и практична применљивост овог рада свакако може бити од педагошке и интерпретативне користи у раду на овим сонатама, али и несумњиво допринети бољем разумевању општих принципа по којима је развој овог жанра историјски трасиран.

Јавно извођење докторског уметничког пројекта представљено је реситалом у свечаној сали М. Ш. „Станковић“ у Београду, 9. новембра 2013.

Програм реситала:

Л.В. Бетовен: Соната бр. 29 оп. 106 у Бе-дуру, *Хамерклавир*

Ф. Лист: Соната у ха-молу

А. Скрјабин: Соната бр. 5 оп. 53

Невен Шобајић је кроз овај изузетно захтеван и обиман програм успешно приказао изабрану генеалогичку сонатне форме, у распону од њеног врхунца у деветнаестом веку у стваралаштву позног Бетовена, преко њеног настављача Листа, до Скрјабина. Редослед изведених соната у том смислу је хронолошки испратио практично једновековни развој сонатне форме и потцртао њене особености у поетикама ова три значајна композитора овог жанра. Својим извођењем, он је на упечатљив начин осветлио динамику сонатне форме у њеним стилским и поетским различитостима. Идејни концепт виртуозне пијанистичке реализације ове три сонате, указао је на информисано сагледавање еволуције елемената пијанистичког стила и композиционих процедура у начину третмана традиционалног канона сонатне форме, као и високо разумевање индивидуалних формалних прилагођавања и трансформација, којима је историјски обликован овај жанр.

ЗАКЉУЧАК КОМИСИЈЕ:

Невен Шобајић нам је на свом завршном докторском реситалу у великом замаху представио три капитална дела клавирске литературе, показавши да суверено влада како формалним, тако и поетским елементима музике коју изводи. У сигурном и концентрисаном извођењу приказао је различитости три композитора из стилски удаљених епоха. Оваква разноврсност јасно указују на Шобајићево стабилно сазревање као и на жељу да свим уметничким изазовима приступа зрело и са великим надахнућем. Треба напоменути да ширина Шобајићевог пијанистичког исказа импонује не само због габарита изабраног програма, већ и због аналитичности коју примењује у свим градивним елементима свог извођења. Под његовим прстима је круна циклуса од тридесет и две Бетовенове Сонате звучала моћно и разгранато, са прецизно супродстављеним карактерним и емотивним обрасцима, Листову Сонату је свирао на начин који је кроз музичке алегорије, јасно и са добрим осећајем оваплотио карактере Гетеовог Фауста, док је Скрјабинова Пета соната донела неопходне еруптивне моменте, својствене позном стваралаштву овог композитора. Укупни утисак је изузетан, баш као и задатак који је овај млади уметник поставио пред себе.

Аналитички увид и извођачко умеће Невена Шобајића, дало је значајан допринос разумевању, у нашој средини мало извођене, Бетовенове *Хамерклавир* сонате, као и њених одјека у сонатама Листа и Скрјабина, постављајући их у један заједнички, шири контекст. У том смислу, градећи вредан педагошки материјал и подједнако га уклапајући у општа настојања свих који се усмеравају на пут уметника-извођача, Шобајић је показао најпозитивније квалитете уметника-истраживача у реализацији свог докторског пројекта.

На основу свега изнетог Комисија за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта Невена Шобајића, констатује да његов докторски уметнички пројекат на студијском програму за Клавир испуњава све критеријуме и са задовољством предлаже Наставно-уметничко-научном Већу и Сенату Универзитета уметности да прихвате Извештај и покрену процедуру за јавну одбрану докторског уметничког пројекта под називом: **“ОСОБЕНОСТИ ТРЕТМАНА ФОРМЕ У ДЕЛИМА БЕТОВЕНА (СОНАТА ОП. 106 У БЕ-ДУРУ, ХАМЕРКЛАВИР), ЛИСТА (СОНАТА У ХА-МОЛУ) И СКРЈАБИНА (СОНАТА БР. 5 ОП. 53)“.**

У Београду, 12. новембра 2013.

КОМИСИЈА:

Јакутхон Михаиловић, ред.проф.ФМУ – ментор

Тијана Хумо Рајевац, ред.проф.ФМУ

Бранко Пенчић, ред.проф.ФМУ

Дејан Синадиновић, ред.проф.ФМУ

Никола Рацков, ред. проф.ФМУ у пензији